
Jure Brkan, *Obveze i prava vjernika laika*,
Biblioteka "Službe Božje", Split 2005., 163 str.

Konačno se i na hrvatskom govornom području pojavila knjiga koja opširno i utemeljeno govori o onoj premoćnoj većini članova Katoličke crkve, tj. o vjernicima-laicima. Profesor kanonskog prava na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu dr. sc. Jure Brkan, nakon drugih vrijednih i stručnih doprinosa, studija i knjiga (kao npr. *Župa u zakonodavstvu Katoličke crkve*, Biblioteka "Službe Božje", knj. 49., Split 2004.), objavio je novu knjigu i posvetio ju je "Kristovim vjernicima laicima"

Knjiga je hvalevrijedni doprinos jer je hrvatsko čitateljstvo i vjernici-laici u Crkvi u Hrvata nedostatno obrađeno i slabo zastupljeno u službama i unutarnjem životu crkve. Po prvi put je jedan pisac, a k tome i stručnjak za kanonsko pravo, posvetio punu pažnju toj velikoj kategoriji vjernika u Katoličkoj crkvi i priredio priručnik, knjigu o njihovim pravima, obvezama i službama koje mogu obnašati u suvremenom poslanju Crkve. To je, na neki način, 'vademecum' koji može pomoći svakom Kristovom vjerniku, pa i svakom čovjeku dobre volje, da upozna, shvati i proširi svoje znanje i spoznaje o poslanju, mjestu i dostojanstvu kršćanina-laika u suvremenom zakonodavstvu i u učenju Crkve.

Knjiga je podijeljena na tri dijela. U prvom dijelu (poglavlju) govori o vrstama vjernika u sadašnjem Zakonodavstvu Katoličke crkve. Ovdje treba pripomenuti da se obrađuje vrste vjernika prema najnovijem i aktualno važećem *Zakoniku Katoličke crkve* iz godine 1983., koji je obnovio, nadopunio i osuvremenio, te obogatio koncilskim dostignućima zakonodavnu praksu i ustrojstvo Katoličke crkve. Taj Zakonik, po riječima blagopokojnoga pape Ivana Pavla II., izraženim u Apostolskoj konstituciji "Sacrae disciplinae leges" (od 25.I.1983.) "ne samo svojim sadržajem, nego i svojim nastajanjem očituje duh toga Sabora u dokumentima

kojega se Crkva, opći sakrament spasenja (usp. LG, br. 9, 48.), očituje kao Božji narod i njezino se hijerarhijsko uređenje pokazuje utemeljeno na Biskupskom zboru zajedno s njegovom glavom”.

U Katoličkoj crkvi, sukladno kan. 207. postoje tri vrste vjernika (ili, bolje rečeno, tri različita načina života i svjedočenja), čija se posveta i jednako dostojanstvo utemeljuje na sakramentu krštenja. To su: vjernici-laici, vjernici-klerici, i vjernici koji su članovi ustanova posvećenog života, te preko javnih zavjeta, koje odobrava i priznaje Crkva, posvećuju Bogu i koriste spasenjskom poslanju cjelokupne Crkve.

Nakon tog prvog, važnog i pojašnjavajućeg dijela, slijedi govor, u drugom dijelu, o vjernicima-laicima kroz povijest Crkve. To je neophodno zato što teologija i teološki pojmovi, te pravno ustrojstvo Crkve počiva, započinje i neprekidno se vraća na izvore, na objavljenu Božju riječ i njezino ukorjenjivanje u konkretnu ljudsku povijest i konkretno uobličavanje u vidljive strukture i organizme koje treba i normativno, pravno odrediti i regulirati.

Tu se obrađuju pojmovi kao: vjernik-laik u Sv. pismu; vjernik-laik u početku Crkve i u starom vijeku; vjernik-laik u srednjem i novom vijeku; vjernik-laik u *Codex-u iuris Canonici* iz 1917.; i vjernik-laik u dokumentima II. vatikanskog sabora i u Zakoniku iz 1983. Pisac knjige prihvatljivim stilom i razumljivim, pravnim jezikom opisuje tu razvojnu liniju svijesti o vjerniku-laiku u Crkvi, služeći se obilnom literaturom i donoseći je, kao potvrdu svojim razmišljanjima i prijedlozima, potkrijepljenima mnogobrojnim navodima iz drugih pravnih izvora i pisaca.

Treći dio, koji je naslovljen: “Obnova i prava vjernika-laika prema Zakonodavstvu Katoličke crkve” sačinjava srž, okosnicu i najopširniji dio djela. Podijeljeno je na četiri poglavlja, gdje se, u prvom poglavlju detaljno obrazlaže nauk iz Zakonika kanonskog prava iz 1983., točnije kan. 224-227. iz druge knjige Zakonika, koje govori o narodu Božjem. Definiraju se obveze i prava, ili prava i obveze svih vjernika-laika u Crkvi polazeći od jednakog dostojanstva koje proistječe iz sakramenta krštenja i po kojemu se oni “povezuju s Kristom, i to vezama ispovijedanja vjere, sakramenata i crkvenog upravljanja”(kan. 205). Te obveze i prava posebno su naglašene u apostolatu i misijama, u usavršavanju i prožimanju poretka vremenitih stvari istinskim evanđeoskim duhom, te odgojem i obiteljskim svjedočenjem, izgrađujući Božji narod i prenoseći baklju vjere i evanđeoskog nauka na buduća pokoljenja.

U drugom poglavlju obrađuje se ključno teološko pitanje: vjernik-laik, snagom krštenja i pritijelovljenja Isusu Kristu i ucijepljen u Crkvu, kao zajednicu vjernika i kao "Božji narod" uživa i ima pravo na dioništvo u Kristovoj trostrukoj službi, svećeničkoj, proročkoj, kraljevskoj. Tu se posebice obrazlažu i tumače kanoni 228-230. Paralelno se promatra i uspoređuje i nauk o vjericima-laicima u drugim saborskim dokumentima, kao npr. u *Lumen gentium*, te *Christus Dominus*, *Apostolicam actuositatem*, *Presbyterorum ordinis*, *Gaudium et spes*, *Dignitatis humanae*, te *Ad Gentes*, kao npr. akolit i čitač, te o privremenim liturgijskim službama vjernika-laika, kao čitača, služba tumača, pjevača, te druge razne službe. Poznavanje tih kanonskih propisa dragocjeno je i crkvenim službenicima radi aktivnijeg i većeg uključivanja vjernika-laika u Crkvi, a posebice u liturgijskim slavljinama.

Četvrto poglavlje donosi posebne odredbe o laičkim društvima i udrugama. Najprije govori općenito o tim društvima, a zatim o onim društvima osnovanim za duhovnu svrhu i o onima osnovanim da kršćanskim duhom prožimaju red vremenitih stvari. Posebna se pažnja posvećuje voditelju tih laičkih društava (kan. 328), gdje u mnogim društvima može službu voditelja imati vjernik-laik (usp. kan. 317&3.). Upravo se tu, po mišljenju pisca knjige, otvaraju velike mogućnosti u suvremenom životu Crkve, posebice danas kada je broj kleričkih osoba u opadanju i kada mnoge službe i obveze mogu (i trebali bi) preuzeti vjernici-laici.

Neposredno pred tiskanje ovog broja "Službe Božje", (dana 23. veljače 2006.) knjiga J. Brkana *Obveze i prava vjernika laika* prihvaćena je na sjednici novog saziva Senata Sveučilišta u Splitu kao sveučilišni priručnik (*Manualia universitatis Spalaten-sis*). To je još jedna potvrda da je ova knjiga vrijedan doprinos hrvatskoj crkvenoj problematici i snažan poziv na poznavanje i djelotvornije uvođenje i raspoređivanje vjernika-laika u aktivnom životu i djelovanju Crkve. Prema Zakoniku kanonskog prava, oni imaju na to pravo i obveze koje mogu preuzeti. Spoznati i uočiti njihova prava i obveze jest veliki izazov i "znak vremena" u Crkvi u Hrvata, na početku 21. stoljeća. Zato ovu knjigu toplo preporučujemo svima, biskupima i klericima, posebice župnicima. Ona je namijenjena i studentima, bogoslovima i onima koji se pripremaju za katehete, te članovima raznih laičkih udruga, jer će tu naći mnogo poticajnih spoznaja o svojim obvezama i pravima. Posvećena je, kako napisao pisac napisa u Predgovoru, "Kristovim vjericima laicima!"